

Zoologická zahrada Dvůr Králové

VÝROČNÍ ZPRÁVA

The Annual Report

2005

Zoo je členem:

The zoo is a member of:

Mnoho lidí 16 000 návštěvníků si letos vychutnalo atmosféru Vánoční zoo.

More than 16,000 visitors came and savour the special mood of Christmas zoo this year. Foto: T. Hajmýš

11. prosince se narodila samička nosorožce dvourohého. Byla 39. nosorožcem narozeným v naší zoo.

The black rhino female was born on 21st December. She has been the 39th rhino born in our zoo.

Foto: T. Hajmýš

Nosorožci Rhinoceroses

Kristina Tomášová

SUMMARY

Regarding rhino breeding in our zoo, we can consider the year 2005 as a very successful one. Unfortunately, we obtained very bad news about the last wild northern white rhinos in the national park Garamba in the Democratic Republic of Congo. It seems to be the sad reality that all animals there have been poached. In that case, seven animals in our zoo and three animals in San Diego are the last living rhinos of this form. In 2004, we concentrated mainly on the breeding pair Nájín and Saut. Unfortunately, in spite of many matings, no pregnancy could be diagnosed. Therefore we decided for a male change. After a careful preparation, the 25-years-old male Suni was socialised with the female group in June. During the season, he showed interest in females, mainly in the youngest 5-year-old Fatu, but there was no real mating. We thought about artificial insemination, which would take place in early 2006. The only unrelated male to our females is Angalifu in San Diego. With support of Czech Ministry of Environment we already realised the first part of our project, the semen collection and preservation, carried out by the IZW Berlin. Talking about black rhinos, we paid special attention to the care of female Deborah, born on 11th September 2004, and our two pregnant females Musso (primiparous) and Jessi (expecting her her 5th offspring). At the same time, we continued our efforts in socialising young and inexperienced animals, 7-year-old females Jola and Jane-Lee, with the experienced breeding male Isis, 36-year-old female Jimmi and inexperienced young male Mweru. After initial problems, both young females were successfully mated. The third socialised group consisting of females Elba, Sali and male Jimm was all right as all these animals already knew each other. The breeding season culminated on 21st December. Musso gave birth to

a healthy and agile female baby and although the offspring was her first, she took excellent care of it. Female Jessi gave birth to a healthy male 12 days later, on 2nd January 2006. There was no change during 2005 regarding Indian rhinos. Unfortunately, we were not able to transfer Numa and Rupen, because their new home has not been completed. At the end of the year, our zoo bought a new building in its neighbourhood. We hope to build there a new, modern facility for Indian rhinos.

Rok 2005 byl pro oddělení nosorožců chovatelsky velmi úspěšný. Vyvrcholil narozením dvou mláďat, samičky nosorožce dvourohého těsně před vánočními svátky a samečka druhý den nového roku. Věnovali jsme zvýšenou pozornost nejen odchovům mláďat, ale i spojování, zdravotnímu stavu a kruným dávkám.

I: Nosorožci širokohubi severní

V průběhu roku jsme dostávali stále nepříznivější zprávy z místa výskytu posledních severních nosorožců širokohubých, národního parku Garamba v Demokratické republice Kongo. Je nanejvýš pravděpodobné, že všechna volně žijící zvířata zahynula rukou pytláků. V tom případě sedm jedinců chovaných v naší zoo, naše dvě samice v San Diegu plus jeden samec v majetku této zoo jsou posledními žijícími nosorožci této formy.

Sonografické vyšetření, které v roce 2004 provedl mezinárodní tým IZW Berlín prokázalo, že chovná samice Nájín i samec Saut jsou v pořádku. Proto jsme v roce 2004 pokračovali v jejich spojování. Přestože došlo k četným pářením, bohužel výsledky hormonálního vyšetření trusu, které jsme obdrželi na začátku roku

Nájín a Fatu, samice nosorožců širokohubých severních.
Northern white rhinoceroses, females Nájín and Fatu.

Foto: Š. Čermák

2005, nepotvrdily březost. Proto jsme rozhodli o výměně samice v chovném stádu. Po pečlivé přípravě jsme v červnu do skupiny spojili 25letého samce Sumbu. V průběhu sezóny Sumi projevoval zájem o samice, nejvíce o nejmladší Fana, která je ve věku 5 let již dospívající samičí. K páření však zatím nedošlo. Proto jsme začali uvažovat o umělé inseminaci. Jediný samec nepřihuzný našim samicím je Angallifu v San Diegu v Kalifornii. Díky podpoře Ministerstva životního prostředí jsme zatím uskutečnili první část projektu, a to odběr a konzervaci semen tohoto samce. Odborným garantem projektu je IZW Berlin, jediná vědecká instituce na světě s potřebným technickým vybavením a zkušenostmi s umělou inseminací nosorožců. K vlastní inseminaci hodláme přistoupit na jaře 2006.

II. Nosorožci dvourozí

Proces výměny generací v roce 2005 nejen úspěšně pokračoval, ale lze říci, že dokonce dosáhl svého vyvrcholení. Sousedili jsme se na péči o jednoholetou samičku Dehorah, která se narodila 11. září 2004 jako první mládě mladá samice Jiddah. Odchov probíhal bez problémů a matka s mládětem se zcela právem stala středem pozornosti návštěvníků.

Pokračovali jsme v úsilí zapojit další samice do reprodukce. Na začátku roku jsme na základě vyšetření hormonálních metabolitů ze vzorků trusu v laboratoři Institutu biologie Veterinární univerzity ve Vídni obdrželi zprávu, že u obou párů, které jsme spojovali v roce 2004, došlo k zabřeznutí samic. U zkušené 21leté samice Jessi (babičky posledně narozené samičky Dehorah), která očekává narození svého pátého potomka, a u mladé 7leté samičky Musso, která je březí poprvé. Termíny porodů byly stanoveny na přelom roků 2005 a 2006.

Makha, samička nosorožce dvourozího.
Růžá obličejová Makha

Foto: Z. Čermák

Na základě těchto povzbuzujících zpráv jsme sestavili další tři chovné páry, které byly v průběhu sezóny spojovány. Na starém nosorožci samice Elbu a Sali se samicemi Jiminem a na novém nosorožci dvě mladá sedmiletá samice: Jola se zkušeným chovným samcem Issem (společně se starší, již nechovnou samicí Jimmí) a Jane-Lee s mladým, rovněž nezkušeným samcem Mweru (dovezen v roce 2001 z Port Lympne). Všechny skupiny se po překonání počátečních problémů, spojených zejména s nezkušeností mladých zvířat, podařilo spojit a u všech došlo k páření.

Vyvrcholením úspěšného chovatelského roku byl hezesporu 21. prosinec, kdy samice Musso úspěšně porodila své první mládě. Na porod jsme se velmi pečlivě připravovali a vzhledem k tomu, že se jednalo o prvoroďící samici, jsme zvažovali zejména možná rizika komplikace. Naštěstí vše proběhlo zcela bez problémů a Musso porodila velmi vitální, čile mládě samičího pohlaví, o které se od samého počátku pečlivě stará. O dvanáct dní později, v druhý den nového roku 2006, porodila samice Jessi své páté mládě. Jedná se o samečka a odchov probíhá rovněž dobře.

V souvislosti se zvyšující se četností porodů u nosorožců dvourozých jsme zpracovali projekt „Výzkum reprodukce nosorožců dvourozých – neinvazivní sledování reprodukčního chování samic“. Projekt mohl být zahájen díky podpoře Ministerstva životního prostředí. Byly instalovány kamery snímající chování samic a digitální záznamové zařízení, díky kterému můžeme získaná data shromažďovat a podrobně analyzovat.

Pokračovali jsme v aplikaci léčebných a preventivních kúr. Ty probíhaly v průběhu celého roku, zejména díky odborným konzultacím s Dr. Pavlem Šáchou z Centra celostní medicíny Chrudim a díky pomoci sponzorů, kteří poskytli celou řadu přírodních produktů (např. R-mark Praha Zbraslav, Energy Praha, Orling Ústí nad Orlicí, Stiefel Praha či Delacon Šumperk). Všem právem patří srdečné poděkování.

III. Nosorožci indičtí

Celoročně jsme věnovali velkou pozornost zdravotnímu stavu obou starších zvířat, Nummy a Ropena. Naším cílem bylo přemístění těchto zvířat do optimálních podmínek. Bohužel zamýšlený transfer do West Midland Safari Park v Anglii nemohl být realizován, neboť se této zoo nepodařilo vybudovat odpovídající zařízení v původně plánovaném termínu. Přesto se objevila nová perspektiva pro chov tohoto druhu nosorožců u nás. Nově vzniklá akciová společnost, která bude provozovat zoo od 1. 1. 2006, odkoupila objekt bývalé továrny Sirojtexu v bezprostředním sousedství, kde je plánována rozsáhlá expozice asijské fauny včetně moderního chovného zařízení pro nosorožce indické.

Všem, kteří v průběhu roku pomohli a přispěli jak finančně, tak materiálně, či odbornou radou, patří náš upřímný dík. Kromě uvedených firem jsou to zejména adoptivní majitelé nosorožců: Ikuyo Kinami z Tokya, Očň optika Ladislav Zajíček Trutnov a Výbor bílých nosorožců z Vrchlabí, kteří již poštětí uspořádali benefiční ples ve prospěch královédvorských nosorožců.

Samec Ropen, nosorožec indický.
Indian rhinoceros male Ropen.

Foto: Z. Čermák

Pracovníci oddělení nosorožců. *Rhinoceros department staff (zleva; from the left)*

Roman Lár, Petr Grulich, Ing. Pavel Petržilek, Oldřich Vyhledal, RNDr. Kristina Tomášová,
 Jan Žďárek.

Foto: Z. Čermák